

Predikan

5 i påsk 2019, årg. 2

Psalmer: 517, 10, 559, 729, 721

Pär-Magnus Möller

Det finns bara ett sätt att växa i tro – och det är att gå in i den svåraste av alla övningar: att låta sig bli älskad och att älska.

Dessa båda övningar hänger samman. Om du inte låter dig bli älskad så förmår du inte heller älska.

Kärleken är som vatten – så länge de flödar, så länge det rör på sig så är det friskt och ger liv. Men om vattnet blir stillastående, inneslutet, då blir det ett sjukt vatten som ruttna och bryter ner.

Därför kan man inte äga kärleken, inte låsa fast den – den är ingen sak – den är ett sätt att ta emot liv och ge vidare liv, att bli uppbyggd och bygga upp andra, att bli betjänad och att tjäna andra, att låta sig bli sedd och att se andra, att bli omhändertagen och att omhänderta, att bli besökt och att besöka.

Kärleken är den livshållning som Jesus uppmanar oss att leva i – ja mer än det – han befäller oss att leva så; att älska.

För att förstå det stora i att Jesus på detta sätt talar om kärlek behöver vi titta lite tillbaka, i tiden före Jesu födelse. Vi behöver förstå Jesu befallning i ett historiskt sammanhang. Vi går därför tillbaka till Abrahams tid, ca 1700 f.Kr.

De flesta hade på den tiden en familjegud – eller ett gäng familjegudar. Abraham kom från det kaldeiska Ur en stad där var man var berömda för att tillverka små husgudar i keramik och i andra material. Dessa gudar hade en strykande åtgång och fick ett eget altare i varje hem – man tillbad dem där i hemmet. Om det gick en väl fick guden mycket tacksamhet, men om det inte gick väl kunde man helt sonika byta ut guden mot en som kanske fungerade bättre. Husguden hade en praktisk funktion och om den inte fungerade fick man helt enkelt testa en ny.

Abraham fick i detta sammanhang en unik kallelse, att lämna Ur och dess gudatillverkning för att följa den ende sanne Gud, den levande guden. Den levande guden satt inte fast i någon lerfigur utan han var den som skapade himmel och jord. Han utvalde nu Abraham till att bli stamfar för ett nytt förbund – ett nytt sätt att förstå Gud. Detta innebar att Abraham fick bryta med allt; inkomster, världsbild, sociala sammanhang.

Förhållningssättet mot varandra på den tiden innebar i mycket att var och en skötte sitt – eller rättare sagt varje folkgrupp skötte sitt. Om man blev bestulen hade man rätt att straffa den skyldige, gärna med ett extra mått av straff. Man hämnades oförrätten och ville dessutom ha betalt för den heder som blivit trampad i gruset.

Så levde folk och stammar i en ständigt upptrappande våldsspiral. Man fick ärkefiender – sådana som man hatade bara för att man i generation efter generation hade så mycket att hata dem för – även om man glömt vad det var som så från början hänt så hämnades man mer än gärna så fort tillfälle gavs. Gudarna stred mot varandra, folk stred mot varandra – och var och en fick stå sig själv närmast.

Ca 1200 f.Kr. kommer Moses. Han får buden av Gud. Det var något revolutionerande. Israels folk och de som ville tillhöra Israels Gud hade plötsligt en ny lagstiftning som skulle reglera den evigt stegrande hämndspiralen som fanns mellan familjer och folk. Nu reglerades hämnden: öga för öga och tand för tand, hette det. Inte mer. Det som för oss låter rått och hårt var en väldig befrielse för individen. Gjorde jag rätt så drabbade mig inget ont. Det var en trygghet.

Israels folk skulle genom lagen stå för rätt och rättvisa – rättfärdighet som det kallas på religiöst språk. Relationen med Gud skulle vara rättfärdig och relationen mellan människor skulle vara rättfärdig. Det betyder att varje människa faktiskt fick samma värde. Inför Gud blev alla lika, inför rätten blev alla lika. Det var ju gott – rättvisa är ju bra, men inte okomplicerad. Tand för tand och liv för liv kan ju fungera människor emellan. Men hur fungerar det rättssystemet gentemot Gud?

Hur gör man när man upptäcker att skulden som mänskligheten samlade på sig blev så stor att alla människor i rättvisans namn måste plikta med sina liv. Hur gör man om alla syndat och gått miste om rättfärdighetens liv? Hur förhåller man sig då till begreppet rättvisa? Är rättvisa att utplåna alla? Ja... tyvärr...

I vår tid är det lätt att förstå vad det handlar om. Vi är alla del av jordens pågående undergång, vi är alla delaktiga i massutrotningarna av olika djurarter, förgiftningen av haven, koldioxidrekorden i atmosfären. Alla har syndat och gått miste om det rättfärdiga livets möjligheter. Alla svältande i världen, alla flyktingar, alla som lider av världens orättfärdighet har oss, som njuter av orättvisans frukter, att kräva rättfärdig hämnd utav. Allt ont vi gjort mot vår nästa, om vi vetat om det eller inte – det har vi i slutändan gjort mot Gud själv. Det betyder att både medmänniskan och gud kan ställa oss till svars för våra liv.

Rättvisa är nog god i sig, men oerhört komplicerad att bygga gudsrelation på – eller relation människa till människa med. Det går inte eftersom vi alla är syndare. Lagen hjälper oss inte att leva rättfärdigt – den leder oss bara till insikten att vi alla måste hoppas på någon som räddar oss från skulden.

När Jesus säger: Denna bägare är det nya förbundet genom mitt blod som blivit utgjutet för många till syndernas förlåtelse... är det något helt nytt. En ny tid, ett nytt förbund.

Det vi kristna upptäckt är att Gud gett oss ett hopp, ett nytt sätt att se på livet med. Genom att Jesus betalt vår skuld en gång för alla får vi leva i frihet. Vi behöver inte döma andra, vi kan förlåta. Vi behöver inte döma oss själva, vi är älskade. Vi behöver inte vara rädda för Gud... för hur skall man kunna vara rädd för någon som ger en sitt eget liv – bara för att han vill älska.

Guds rike är nära. Guds rike är här. Här i församlingen, här bland våra bröder och systrar. Vi är Guds rike.

Vår uppgift som kristna i den här världen är att leva ut Guds rike. Den gamla världen lever fortfarande på samma sätt som folket kring Abraham gjorde – Man skaffar sina egna gudar och sätter sin trygghet till dem, men när de inte passar längre kastar man ut dem och ersätter dem med nyare modeller som ger bättre status och tillfredsställelse. Man sätter sig själv först. Andra får vara med om de gynnar mig. Man lever också i hämnden och hatet. Gamla släktfejder mullrar fortfarande och när man upplever att man utsatts för en oförrätt tar man genat i med den stora slängan – anklagar alla andra och förmår inte härbärgera något i sig själv. All rasism och allt främlingsfientligt tal bygger på detta sätt att tänka. Man hatar politiker, grannar, de som man menar gjort fel – och man tycker att straffen alltid är för milda. Sådana är den här världens människor fortfarande. Det är bara att läsa vilken dagstidning som helst – eller insändarsida – eller dagens ris... den gamla tidens sätt att leva frodas i största välmåga.

Med som vill följa Jesus oss är det med nödvändighet annorlunda...

Vi kristna är kallade att leva annorlunda. Vi skall älska varandra liksom Jesus älskade oss – dvs vi skall inte hämnas det onda som sker oss, vi skall tjäna varandra med våra liv, vi skall inte sätta oss själva främst i alla sammanhang, vi skall öva oss att se vad som är rättfärdigt och vad som inte är det, vi skall utöva barmhärtighet istället för hämnd, vi skall förlåta allt. Vi skall helt enkelt älska varandra.

Att älska låter så banalt eftersom kärleken som begrepp blivit utslätat till allmän romantisk kladdighet. Men kärlek är så mycket mer. Kärlek kostar på – kärleken kostade Guds själv livet.

För att kunna älska och för att kunna gå in i kärlekens livslånga övning behöver vi först bli älskade. Vi behöver bryta ner skalet av rädsla och självförakt som ofta hindrar oss från att lyssna in vad Gud faktiskt säger till oss genom Jesus.

Självföraktet frodar i vårt samhälle. Ingen av oss duger, skriker reklamen ut, ingen av oss är värld att älska – kanske har du en chans om ni köper våra produkter ... ja, ni känner till tänkandet.

Men den som förmår se och höra bortom tidens skrän och förnedring ser genom Jesus att det finns en annan grund att stå på än mitt eget sköra ego. Han som är tillvarons grund, han som ÄR... han kom för att tjäna dig, för att ge dig det liv som du saknar, den självkänsla som så många försökt bryta ner, han befriar dig från självföraktets förbannelse och denna tidens omätliga krav. Han dör bort med allt det gamla som förstör ditt liv och räcker dig ett nytt, ett liv där förlåtelsen är självklar, där du är älskad för din egen skull, där du förmår förlåta andra och befria dem, där du får lov att hoppas på evigheten, där du är fri.

Det är detta nya liv vi firar varje söndag. Då lyfter vi brödet och bågaren med vin – och vi förstår att det Jesus säger är sant och gäller var och en av oss: *Denna bågare är det nya förbundet genom mitt blod som blir utgjuten för många till syndernas förlåtelse – drick av den alla – drick av kärlekens dryck så att ni förmår älska – och världen bli upprättad.*

Ingen har större kärlek än den som ger sitt liv för sina vänner – Jesus sa: Ni är mina vänner!